

Р Е Ш Е Н И Е

№ 69

гр.София, 28 април 2014 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в открито съдебно заседание на двадесет и седми януари две хиляди и четиринадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Евелина Стоянова

ЧЛЕНОВЕ: Красимир Харалампиев

Капка Костова

Блага Иванова

Лада Паунова

при секретар Даниела Околийска и

в присъствие на прокурора Димитър Генчев,

изслуша докладваното от съдия Капка Костова

касационно дело № 1392/2013 година и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството по делото се провежда по реда на Глава XXXIII от НПК, пред петчленен състав на ВКС, с правно основание чл. 422, ал. 1, т. 5 във вр. чл. 354, ал. 5 от НПК.

Образувано е по искане (назовано „Молба”) на осъдения Д. Н. К., чрез защитника му адвокат С. Д. от Софийската адвокатска колегия (САК), за проверка по реда на възобновяването на наказателните дела на решение № 9 от 27 май 2013 година на Върховния касационен съд (ВКС), III наказателно отделение (НО), постановено по реда на чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК, по НД № 597/2012 година, с което решение е оставена в сила новата присъда на Софийския апелативен съд (САС) № 18 от 16 май 2011 година, по внохд № 835/2009 година.

В искането на защитника от 12. 06. 2013 година, в първото допълнение към него от 23. 09. с. г. и във второто допълнение от 30. 09. с. г., формално са ангажирани всички отменителни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК, към които препраща разпоредбата на чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК, доколкото допуснатите нарушения на материалния закон, на процесуалния закон и на правилата относно справедливостта на наказанието са съществени. Пространното съдържание на писмените молби и допълнения, на писмените бележки и възражения, позволяват да се изведат конкретните причини за недоволството на осъдения К. и неговия защитник Д. от атакувания съдебен акт. Те касаят доказателствената дейност на разследващите органи и на съда и формираните в резултат на тази дейност изводи относно главния факт на процеса – извършено ли е престъплението и извършено ли е то от осъдения К.. Твърди се, че фактическите изводи са формирани върху ненадлежна доказателствена основа и това е компрометирало същите, като е довело до неправилно ангажиране на наказателната отговорност на осъдения К. по повдигнатите му обвинения. Конкретните възражения ще бъдат обобщени и обсъдени по-долу в решението.

С искането се претендира отмяна на атакувания съдебен акт и възобновяване на наказателното дело, без конкретизиране на последващото правомощие, което, според защитата, ВКС следва да упражни.

В съдебно заседание пред касационната инстанция молителят Д. К. участва лично и със защитника си адвокат Д., който поддържа искането, при ангажираните в него отменителни основания и доводи, които защитата намира, че го подкрепят.

Частният обвинител (ЧО) и граждански ищец (ГИ) М. Н. не участва лично в това съдебно заседание, редовно призована. Представява се от повереника си адвокат Авджийски от САК, който изразява становище за процесуална недопустимост на искането на осъдения К. за възобновяване на делото, а алтернативно – за негова неоснователност, защото всички поставени пред настоящия състав на ВКС възражения са получили надлежен отговор в атакуваното решение на ВКС, III НО. Представени са писмени бележки с доводи в подкрепа на тези становища, както и такива, изхождащи от М. Н..

Частният обвинител и граждански ищец С. Т. К. не участва лично в заседанието пред ВКС, редовно призована, не изпраща процесуален представител и не представя писмено становище по искането на осъдения К. за възобновяване на делото.

Частният обвинител и граждански ищец К. К. К. също не участва лично пред ВКС и не се представлява, редовно призван. Не е изразил становище по искането на осъдения К..

Представителят на Върховната касационна прокуратура дава заключение за неоснователност на искането на осъдения и оставянето му без уважение, доколкото всички наведени от защитата на осъдения доводи са получили отговор в атакуваното решение на ВКС.

Върховният касационен съд, първо наказателно отделение, като обсъди доводите на страните и извърши проверка по делото, установи следното:

I. ВКС намира, че проверката по делото изисква отговори на няколко предварителни въпроса, касаещи:

- допустимостта на искането, с оглед направеното възражение,
- хронологията на наказателното производство, с оглед определяне рамките на проверката,
- обобщаване на възраженията, с които настоящият състав е сезиран,
- действащите в хода на производството процесуални закони и съдържащите се в тях изисквания към провежданите процесуални действия.

1. Повереникът на ЧО и ГИ М. Н., в пледоарията си по съществуващото на делото и в представените писмени бележки, навежда доводи за недопустимост на искането на осъдения К. за възобновяване на делото. Твърди, че атакуваното решение на ВКС, Ш НО, не е от кръга на актовете по чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК, които могат да бъдат проверявани по този ред за допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1 от НПК. Основният аргумент за това свое твърдение защитата съзира в извършената вече по касационен ред проверка на постановената от въззивния съд нова присъда и в резултата от тази проверка, довела до оставянето ѝ в сила.

ВКС, в настоящия си състав, намира тези доводи и съображения за неоснователни.

Искането за възобновяване на делото е процесуално допустимо. То е направено от лице, което има право на това, съгл. чл. 420, ал. 2 от НПК и в срока по чл. 421, ал. 3 от НПК.

Предмет на проверката е решението на ВКС, III НО, постановено в рамките на производство пред тричленния състав по реда на чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК. Този състав е провел съдебно следствие, събрал е нови доказателства и е проверил вече събрани такива. С решението си е оставил в сила постановената от въззивния съд нова присъда, с която за първи път в хода на наказателното производство е ангажирана наказателната отговорност на осъдения Д. К. по повдигнатите му обвинения за извършени престъпления по чл. 116 от НК.

При преценката за допустимост на искането за възобновяване на делото, съдът съобрази законовите разпоредби на чл. 419, ал. 1 от НПК и на чл. 422, ал. 1, т. 5 от НПК – в първата са посочени като подлежащи на проверка по реда на Глава XXXIII от НПК влезлите в сила присъди и решения, а във втората – съдебните актове по чл. 354, ал. 5 (и ал. 2, т. 2) от НПК, когато по тях са допуснати съществени нарушения по чл. 348, ал. 1, т. 1-3 от НПК. Атакуваното решение на ВКС несъмнено представлява акт, постановен по реда чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК, в резултат на проверката на пето поред въззивно разглеждане на делото и след проведено съдебно следствие, съобразно предоставените от закона правомощия на въззивна инстанция, към които изрично препраща посочената разпоредба на чл. 354, ал. 5 от НПК. Обстоятелството, че в резултат на това производство касационният състав не е достигнал до различни изводи по фактите и по правото относно вината и отговорността на осъдения, като е оставил в сила въззивната присъда, не повлиява направените по-горе констатации по приложението на посочените разпоредби от НПК. Дейността на ВКС по събиране и проверка на доказателства и по правилността на постановления в резултат на тази дейност съдебен акт, подлежат на проверка по реда на възобновяването на наказателните дела. Преценката за допустимост на проверката на този съдебен акт не може да се обвързва нито само с броя на проведените пред ВКС производства, нито само с резултата от тези проверки, съобразно съдържанието на крайния съдебен акт. От значение е съвкупната оценка на извършените от касационния състав действия в рамките на предоставените му от закона правомощия на въззивна инстанция и съдържанието на постановления от него съдебен акт.

Този извод следва не само от прочита на посочените разпоредби на процесуалния закон, но и от общата идея за допълнителни гаранции за правилността на влезлите в сила съдебни актове и необходимостта от предвиждане на извънредни способности за тяхната проверка, когато въззивната такава по една или друга причина не е изиграла своята роля. Макар по правило наказателният процес да не преминава през стадия на възобновяване на наказателните дела, този стадий осигурява поправяне на недостатъци във влезли в сила съдебни актове, изразяващи се в което и да е от нарушенията по чл. 348, ал. 1, т. 1 - т. 3 от НПК, но само доколкото тези нарушения са съществени.

В същия дух и смисъл са и съображенията за приемане на тези промени в текста на чл. 354, ал. 5, на чл. 422, ал. 1, т. 5 и на чл. 28, ал. 4 от НПК (ДВ, бр. 93 от 25. 11. 2011г., в сила от 28. 11. с.г.). В мотивите на законопроекта е посочено, че измененията са съобразени с гаранциите на правото на защита на осъдения в пълен обем, като последният може да поиска възобновяване на делото пред петчленен състав на ВКС, когато съдебният акт е постановен при условията на чл. 354, ал. 5 от НПК и са засегнати негови права и законни интереси в процеса. Така предвидената възможност кореспондира и с практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ, вж. решение по делото П. Т. срещу България, решение по делото П. срещу България).

2. Производството по делото е преминало през едно първоинстанционно разглеждане, пет въззивни проверки и пет касационни, като при последната е постановен съдебният акт, атакуван сега по реда на извънредния способ за проверка на наказателните дела.

Първата по делото и единствена първоинстанционна присъда е оправдателна и е постановена по нохд № 1285/1997 година на СГС, 3-ти състав. Тя е атакувана с протест на прокурор, съдържащ искане за осъждане, както и с жалби на ЧО и ГИ М. Н. и К. К. с идентични на тези в протеста искания, вкл. и претенции във връзка с приетите в производството граждански искове (жалби на л. 12 и л. 25 от внохд № 242/2000 година). ЧО и ГИ С. К. не е обжалвала присъдата и не е участвала в съдебното заседание пред САС. След проведено съдебно следствие, въззивният съд е постановил решение № 188 от 11. 10. 2000 година, с което е потвърдил изцяло атакуваната присъда.

Касационната проверка по делото е извършена от ВКС, II НО, по к.д. № 716/2000 година и е иницирана от протест на прокурор и жалба на ЧО и ГИ М. Н., чрез поверениците й адвокати К. и К.. ЧО и ГИ К. К. не е подал касационна жалба срещу потвърдителното въззивно решение. Постановеното от ВКС решение № 132 от 24. 07. 2001 година е отменително, като делото е върнато на САС за ново разглеждане от друг състав, с конкретни и задължителни указания по отстраняване на допуснати съществени нарушения на процесуалните правила (чл. 355, ал. 1, т. 3 от НПК).

От съдържанието на решението на ВКС следва несъмненият извод, че протестът на прокуратурата е преценен като процесуално негоден и по тази причина не е разгледан (л. 3 от решението), а проверката е извършена и отмяната на въззивния съдебен акт е постигната единствено като резултат от надлежната жалба на ЧО и ГИ Н. (л. 6, абз. последен от решението).

Изложените дотук обстоятелства дават основание да се приеме, че това първо разглеждане на делото и пренасянето му на нивата на инстанционен контрол, е постигнато като резултат единствено от надлежното обжалване от страна на М. Н.. С. К. не е подала въззивна жалба срещу оправдателната присъда, К. К. не е подал касационна жалба срещу потвърдителното въззивно решение, а подаденият касационен протест е преценен от състава на ВКС като недопустим и не е разгледан. При това положение, всички следващи подадени касационни протести срещу въззивните съдебни решения, както и жалбите на С. К. и на К. К., не е имало как да бъдат разглеждани по същество. Но дори и това да е сторено, те не биха могли на самостоятелно основание да породят правните последици на отмяната. Този извод касае не само наказателната, но и гражданската част на производството по отношение на ЧО и ГИ С. К. и К. К.. Последиците от отмяната са постигнати единствено в резултат на съответните жалби на М. Н., като в тази връзка ще бъдат изложени съображения по-долу в решението.

Следващите въззивни проверки са извършени по внох дела № 570/2001 година, № 353/2006 година и № 65/2009 година, всички по описа на САС. По всички е провеждано съдебно следствие и е постигнат идентичен резултат – потвърждаване на първоинстанционната оправдателна присъда (решения съответно № 318 от 15. 12. 2004 година, № 204 от 27. 08. 2008 година и № 210 от 24. 06. 2009 година).

Всяко от тези решения е било предмет на касационна проверка по подадени протести на прокуратурата и жалби на ЧО и ГИ С. и К. К. и М. Н., по касационни дела № 288/2005 година на ВКС, I-во НО (решение № 853 от 06. 03. 2006 година), № 622/2008 година, I-во НО (решение № 619 от 26. 01. 2009 година) и № 462/2009 година, II-ро НО (решение № 453 от 14. 12. 2009 година).

В тази връзка, ВКС намира за необходимо да отрази констатацията си, която прави, че повод за образуване на к. д. № 462/2009 година, II НО, освен подадения касационен протест, е и писменото изложение на М. Н., назовано „Писмена защита” (л. 11 от касационното дело). Внимателният прочит на изложението позволява извода, че то има съдържанието на касационна жалба с визирани конкретни нарушения, съответстващи на основанията по чл. 348, ал. 1 от НПК и с отправено искане за отмяна на въззивния съдебен акт по внохд № 65/2009 година на САС. Изложението е подадено в срока на обжалване – на 06. 07. 2009 година (преди протеста, който е от 08. 07. 2009 година), въз основа единствено на него е образувано касационното производство (вж. разпореждането на ВКС) и е прието и разгледано от съда именно като касационна жалба, въз основа на която е постановено касационното решение.

Постановените от ВКС три поредни отменителни решения, посочени по-горе, констатираат неизпълнение на задължителните указания на ВКС, дадени в първото решение по к. д. № 716/2000 година и отново указват тяхното изпълнение. Акцентират върху оценката на процесуалната годност на проведения следствен експеримент от 06. 06. 1997 година, допустимостта на свидетелски показания относно извършените от разследващите действия на 03. 03. 1997 година, оценката на направените от осъдения К. самопризнания, значението на косвеното доказване и пр., както подробно ще бъде обсъдено по-долу в решението.

Общото във всички посочени четири отменителни решения на ВКС се състои в констатациите за формален, едностранчив и избирателен подход при оценка на доказателствените източници, вкл. относно косвеното доказване по делото (напр. за капсулните следи върху коженото яке, за следите върху възглавницата, за обективните белези за инсцениран грабеж на местопрестъплението, за значението на факта на намиране на счупеното автомобилно огледало между останалите вещи в контейнера за смет и пр.), за неправилна оценка от гледна точка на процесуалния закон за допустимост на доказателствени източници (напр. показанията на свидетелите Т., Я., Т. и Д.), както и за процесуална годност на извършени процесуално-следствени действия (напр. проведения следствен експеримент от 06. 06. 1997 година и изготвения за него протокол), депозираните обяснения на осъдения и показанията на свидетели и т. н.

Последното разглеждане на делото пред въззивната инстанция е по внохд № 835/2009 година по описа на САС. По него е проведено съдебно следствие и е постановена нова осъдителна присъда, след отмяна на първоинстанционната оправдателна присъда.

С присъдата си въззивният състав е ангажирал наказателната отговорност на осъдения Д. Н. К. за това, че на 02. 03. 1997 година, в [населено място], в дома си на [улица], вх. В, умишлено умъртвил повече от едно лице – баща си Н. К. К., М. И. К. и Н. Н. К., на 4 години, който се намирал в безпомощно състояние и убийството е извършено по особено мъчителен начин и с особена жестокост, поради което и на основание чл. 116, ал. 1, т. 3, предл. 1, т. 4, предл. 3 (ред. ДВ, бр. 62/1997 година), т. 5, т. 6, предл. 2 и 3 във вр. чл. 115 във вр. чл. 2, ал. 2 от НК и при условията на чл. 54 от НК, е осъден на 18 (осемнадесет) години лишаване от свобода, които да изтърпи при първоначален „строг” режим в затвор. Зачетено е предварителното задържане на осъдения К. в условията на мярка за неотклонение „задържане под стража” за времето от 03. 03. 1997 година до 15. 10. 1999 година. Със същата присъдата К. е осъден да заплати на гражданския ищец М. Н. обезщетение за причинени неимуществени вреди в размер на 15000 лева, а на гражданските ищци С. Т. К. и К. К. К. – такова в размер на по 10000 лева на всеки от тях, заедно със законните последици.

Присъдата е потвърдена в останалата ѝ част, с която К. е оправдан по обвинението убийствата на Н. К. и на М. К. да са извършени по начин и със средство, опасно за живота на мнозина, с користна цел и с цел да бъде прикрито друго престъпление – кражба и придобиване на огнестрелно оръжие, а на Н. Н. К. – с цел да бъде прикрито друго престъпление – убийствата на Н. К. и на М. К., т. е. по чл. 116, т. 6, предл. 1, т. 7 и т. 8, предл. 2 от НК. Потвърдена е и в частта, с която К. е оправдан по обвинението за придобиването и държането на огнестрелно оръжие – пистолет марка „Зиг-3.“, калибър 9 мм, заедно с два броя пълнители с 15 броя патрони – престъпление по чл. 339, ал. 1 от НК.

В производство, инициирано по жалба на осъдения Д. К., Върховният касационен съд, III НО, е извършил проверка на присъдата, като е провел съдебно следствие, встъпвайки в правомощията на въззивна инстанция съобразно разпоредбата на чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК и е постановил атакуваното сега пред петчленния състав на ВКС, по реда на възобновяване на наказателните дела, решение № 9 от 27. 05. 2013 година, с което е оставил присъдата в сила.

3. ВКС в настоящия си състав намира за необходимо да отрази синтезирано съдържанието на пространните молба и допълненията към нея, с които е сезиран, с оглед очертаване по-ясно на рамката на проверката и фактическите и правни основания за претендирането ѝ, както и становището си по някои предварителни въпроси, а именно:

Производството по делото е преминало през няколко въззивни и толкова касационни проверки, приключили с отменителни решения и дадени указания за отстраняване на допуснати съществени нарушения на процесуалните правила. ВКС е имал повод неведнъж да вземе отношение по това, че задължителни указания на касационната инстанция са всички нейни становища по въпросите, предвидени в закона, независимо дали те са израз на съгласие или несъгласие с проверяваното решение. Решенията на ВКС са влезли в сила и са задължителни за всички, вкл. и за настоящия касационен състав. Това се отнася не само за указанията по приложението на закона (освен в хипотезата на чл. 355, ал. 1, т. 2 от НПК), но и за тези относно претендираните съществени нарушения на процесуалните правила. Ако те са обсъдени от предходните касационни състави и са отхвърлени като неоснователни, при последващото разглеждане на делото същите възражения няма как да получат различен отговор, освен ако на вниманието на следващия въззивен състав са поставени за първи път възражения за други нарушения на процесуалните правила от вида на тези по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК, какъвто не е конкретният случай.

Тези констатации не се повлияват от обстоятелството, че сега на проверка подлежи съдебен акт на касационен състав, който по изключение е встъпил в правомощията на въззивната инстанция.

Обемът и многобройността на молбите и допълненията към тях, с които ВКС е сезиран, предпоставят синтезиране на заявените нарушения и релевирани отменителни основания, които могат да бъдат обобщени така:

Несъмнено е, че акцентът в молбите е поставен върху твърденията за допуснати от органите на досъдебното производство и от съда съществени нарушения на процесуалните правила, изразяващи се в следното:

- обвинението срещу осъдения К. не е доказано по начина, който законът изисква;
- по делото липсват преки доказателства, относими към главния факт на процеса, както той е дефиниран в чл. 102 от НПК;

- налице са недостатъци на атакувания съдебен акт поради постановяването му в разрез с изискванията на чл. 339, ал. 2 от НПК – липса на отговори на релевиращи в касационните жалби на осъдения К. и на неговия защитник адвокат Д. отменителни основания;

- в основата на съдебния акт са поставени производни доказателства, чиито източник са показанията на свидетелите Т., Т., Д. и Я. – полицейски служители, чиито разпити са процесуално недопустими с оглед разпоредбата на чл. 118, ал. 2 от НПК (сега действащ);

- изследването и поставянето в основата на осъждането на 14 броя веществени доказателства е извършено при съществено нарушение на процесуалните правила, поради липсата на годен протокол за тяхното изземване и приобщаване по делото;

- проведеният на 03. 03. 1997 година следствен експеримент е негоден от процесуална гледна точка, а съставеният за това действие протокол не може да бъде ценен поради допуснати съществени нарушения при провеждането и изготвянето му;

- същото се отнася и за проведения на 06. 06. 1997 година следствен експеримент, както и за протокола за разпит и следствен експеримент за провеждането им;

- в решението липсва задълбочен доказателствен анализ на източниците на доказателствени факти, в частност – на обясненията на Д. К. и на експертните заключения (най-вече тези за Д.-анализ от 2010 година) за липсата на каквито и да било обективни находки върху него като следи от вмененото му деяние.

В допълнението към молбата за възобновяване на делото от 23. 09. 2013 година, са заявени и отменителните основания по чл 348, ал. 1, т. 1 и т. 3 от НПК, без да са изложени конкретни доводи и съображения в тяхна подкрепа.

Би могло да се каже, че заявените отменителни основания по чл. 348, ал. 1 от НПК се подкрепят с доводи, относими по-скоро към обосноваването на фактическите констатации, която е извън предмета на настоящата проверка. Молбата, допълненията и писмените бележки от адв. Д. (макар последните и неподписани) съдържат недоволството на осъдения К. от оценката на доказателствените източници, в т. ч. гласните, поради което той пледира за недоказаност на обвинението по смисъла на чл. 303 от НПК.

ВКС няма как да не отчете обстоятелството, че дейността на съда по събиране, проверка и оценка на доказателствата по делото в значителна степен е била затруднена, защото доказателствената съвкупност не изобилства от преки доказателства от първични доказателствени източници относно главния факт на процеса - осъществяването на деянието и участието на осъдения К. в него. От обстоятелството, че деянието не е установено от свидетели-очевидци обаче, не могат да се черпят аргументи в полза на тезата на защитата за недоказаност на деянието и неговия автор по изискуемия от закона начин.

4. В тази връзка, ВКС намира за необходимо да посочи накрая в общата част на изложението, че в хода на производството по делото, от извършване на деянието до постановяване на проверявания съдебен акт, са настъпили редица промени в процесуалния и в материалния закони, които следва да бъдат съобразени при преценката за процесуалната годност на извършваните действия и на приложимата материалноправна норма.

Известно е, че процесуалните норми се прилагат от влизането им в сила за всички процесуални действия, които предстоят по висящите наказателни производства. Към момента на извършване на инкриминираните деяния действащи са били нормите на НПК от 1974 година, в редакцията им в ДВ, бр. 110 от 30. 12. 1996 година. Последващите промени, с ДВ, бр. 64 от 08. 08. 1997 година, касаят извършвани след този момент по делото процесуални действия, както ще бъде обсъдено по-долу. От 29. 04. 2006 година е в сила сега действащият НПК (ДВ, бр. 86 от 28. 10. 2005 година).

Материалноправната законосъобразност на приложената норма от НК предполага съобразяване на разпоредбата на чл. 2 от НК, което ще бъде обсъдено при преценката за наличие на заявеното нарушение по чл. 348, ал. 1, т. 1 от НПК.

II. Съдържанието на проверявания съдебен акт дава основание за следните най-общи изводи:

ВКС, III н. о., е възприел положително доказателствената дейност на САС, както и формираните в резултат на тази дейност изводи по фактите от значение за правилното решаване на делото.

В решението си (в т. 1 до т. 11, на л. 6 до л. 17), ВКС е обсъдил поотделно и в тяхната взаимна връзка, противоречивост и относимост всички ключови и спорни доказателствени източници - от обясненията на осъдения К., в частност направените от него самопризнания, до експертните изследвания на намерените кожени ръкавици. Не бива да се забравя, че този състав на ВКС е извършвал касационна проверка, по правилата и в обхвата именно на тази проверка, независимо че в процедурата по чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК е ползвал правомощията на въззивна инстанция за проверката на част от събраните по делото доказателства, без това да променя естеството и параметрите на неговата дейност.

Единственото принципно несъгласие на настоящия състав с общите констатации и изводи на предходния касационен състав касае отразеното на л. 5 от решението становище за извършване на петата поред въззивна проверка по протест на прокурора, което не кореспондира с данните по делото. Както бе посочено по-горе в р. I, т. 2, след оставяне на първия касационен протест без разглеждане като недопустим, следващите такива протести е нямало как да бъдат разгледани. Въпреки това, деволутивният ефект по делото и осъждането на К. е постигнато въз основа на надлежните и съответни жалби на ЧО и ГИ М. Н..

Проверката, извършена от настоящия касационен състав констатира, че в процесуалната дейност на съда по установяване на обстоятелствата от предмета на доказване, не са допуснати съществени нарушения на процесуалните правила по смисъла, вложен в чл. 348, ал. 3, т. 1 от НПК. При условие, че фактическите констатации са формирани законосъобразно от надлежна доказателствена основа, очакването делото да се пререша по същество, е неоправдано.

При тези общи констатации и изводи, настоящият състав намира за необходимо да обсъди и отговори на възраженията относно оспорените доказателствени източници в хронологията на тяхното провеждане, което ще е от полза за яснотата на изложението.

1. Основното възражение на осъдения К. и защитата му в хода на цялото съдебно разглеждане на делото касае оценките за процесуална годност и доказателствена достоверност на депозираните от него на досъдебното производство обяснения, с които е направил уличаващи го самопризнания за основния спорен по делото въпрос – този за авторството на деянието (разпити от 04. 03., 07. 03. 13. 03. и 12. 06. 1997 година, л. 29, л. 31, л. 33 и л. 50, т. 2 от ДП).

В тази връзка, настоящият състав не намира причини да не сподели по принцип изложените на л. 6 и л. 7 от решението на ВКС, III н. о., съображения, като допълни следното:

Последователно в решенията си всички състави на ВКС са взимали отношение по основния и спорен по делото въпрос за дадените от осъдения К. обяснения на досъдебното производство, тяхната процесуална годност и доказателствена сила. Предвид изложеното по-горе за задължителността на указанията на касационната инстанция (р. I, т. 3), настоящият състав не би могъл да даде различен отговор на този въпрос, при следните обобщени допълнителни съображения:

Първият разпит на К. е от 03. 03. 1997 година, в качеството му на свидетел (т. 1, л. 28 от ДП) и няма как да бъде ценен като източник на доказателствени факти. Същият ден К. е привлечен като заподозрян (чл. 206 от НПК-отм.) и е проведен разпит в това му качество (т. 2, л. 1-2 от ДП), в който той е направил самоуличаващи признания за извършеното деяние.

Непосредствено след това е проведен следственият експеримент, при който екип от полицейски служители е заведен от осъдения до контейнер за смет на [улица]. Всички проведени дотук процесуално-следствени действия са без участие на защитник (чл. 70, ал. 1, т. 3 от НПК – отм.).

Известно е, че според действащите към този момент процесуални норми, обясненията на заподозрения не са вид обяснения на обвиняемия, а самостоятелно доказателствено средство (чл. 85, ал. 1 от НПК – отм.), но само доколкото са дадени по реда на НПК. За тях са приложими разпоредбите за обвиняемия. Тяхната доказателствена сила обаче е значително по-ограничена в сравнение с тази на обясненията на обвиняемия и на другите доказателствени средства. Те не могат да се четат в съдебно заседание като обясненията на обвиняемия и не могат да се включват в доказателствения материал, върху който се изгражда присъдата. Всичко това има значение, ако тези обяснения са дадени по предвидения в закона ред, какъвто не е настоящият случай. Затова е правилна преценката, че резултатите от тези следствени действия не могат да бъдат ползвани при постановяване на присъдата. Именно поради това обаче, допуснатото нарушение на процесуалните правила не се явява съществено – получените в резултат на незаконосъобразното действие данни не са поставени в основата на съдебния акт. В подкрепа на този извод са и две решения на ЕСПЧ, на които защитата се позовава в едно от допълненията към искането за възобновяване на делото – според решенията по делото *Brusco v. F.* и по делото *Lazarenko v. Ukraine*, съдът е намерил нарушения на правото на справедлив процес и на правото на уличения в извършване на престъпление да не говори и да не се самоуличава, но само защото и в двата случая присъдите се *основават* на обясненията, дадени при допуснати нарушения на процесуалните правила.

Не така стои обаче въпросът с обясненията на осъдения К., депозиранни след привличането му в качеството на обвиняем на 04. 03. 1997 година (т. 2, л. 22 от ДП). Въпросът за участието на задължителната защита в неговата конкретика е бил предмет на подробно изследване и от фактическа гледна точка не поставя проблеми – от постановлението за назначаването на служебен защитник (т. 2, л. 25 от ДП), през отразеното участие на адв. П. (протокол на л. 22, т. 2 от ДП), до приложеното пълномощно на адв. Ц. (л. 28, т. 2 от ДП) и неговото участие при второто привличане, до изследването по графологичен път на подписите върху протоколите в хода на предходното разглеждане на делото от ВКС (к.д. 597/2012 година) – участието на защитник на осъдения К. в тези и следващите процесуални действия е установено като факт. Последователно проведените разпити на К. в качеството му на обвиняем, подробно описани по-горе и съдържащи неговите самоуличаващи признания, не поставят въпроси на плоскостта на адекватността им с разпоредбите на действащия тогава НПК.

Вярно е, че обясненията на обвиняемия са доказателствено средство и само едно от средствата за защита, които са му предоставени в процеса и могат да служат като източник на доказателства само когато отговарят на предвидените в НПК условия. Доколкото самопризнанието е доказателствено средство наред с всички други, то не притежава предустановена доказателствена сила и на общо основание подлежи на проверка относно всички съдържащи се в него обстоятелства за начина, по който е направено, вътрешната връзка, последователност и логичност, подкрепа от останалите данни по делото и на оценка по вътрешно убеждение. Формалната последователност и външнологическата издържаност на самопризнанието не са достатъчни то да се приеме за достоверно. Трябва да са налице и други факти, които го подкрепят.

Посочените обстоятелства са били предмет на проверка, вкл. и относно възможността за формиране на свободна воля у осъдения К. при самоуличаването му, защото дадените в резултат на заплашване или други принудителни мерки обяснения не могат да бъдат годно доказателствено средство и да бъдат източник на доказателства, въз основа на които да се правят изводи по въпросите, подлежащи на разрешаване в процеса.

В конкретния случай, на този въпрос е даден еднозначен отговор още от самото начало на наказателното производство (вж. мотивите на присъдата по нохд № 1285/97 г.) – по делото липсват данни за упражнена от служители на МВР принуда или други противоправни методи за въздействие по отношение на осъдения К.. Съдът е отразил изрично констатацията си, че твърденията на осъдения К. в съдебно заседание по посоченото нох дело за наличие на такива принуда и методи не само че не се подкрепят от каквито и да било доказателства, но и се опровергават от показанията на свидетелите Понев и К., които са имали непосредствени възприятия от състоянието на К. от момента на задържането му и непосредствено след това, а и подсъдимият не е направил никакви оплаквания пред тях в този смисъл, макар да е имал възможност за това (напр. свид. К., който по силата на служебното си положение и личните си контакти е имал достъп до осъдения и е могъл да му осигури защита срещу неправомерни действия на разследващите, първоначално му е съдействал за отвеждане в стая и за предоставяне на стол, за да не седи на цимента в коридора в СДВР, а свид. Понев е имал свиждане с К. на 10. 03. 1997 г. и не е възприел никакви видими белези от малтретиране, а на изричния му въпрос дали са го били, К. е отговорил отрицателно).

Тези въпроси са били предмет на подробно обсъждане и в проверяваното сега решение (т. 1, л. 6-7 от същото) и на тях е даден идентичен отговор, който няма причини да не бъде споделен. Т.е.,налице са основания да се приеме, че самопризнанията на осъдения К. от ДП не са изтръгнати с насилие и в частта им, съдържаща твърдения за упражнено такова, обясненията на осъдения от съдебната фаза на процеса не следва да бъдат кредитирани.

Все в тази връзка, в атакуваното сега пред ВКС решение надлежно и подробно е изследван въпросът за медикаментозното въздействие по отношение на осъдения (поставената инжекция с диазепам), като е назначена нова СМЕ (д-р Ф. и д-р П.), а техните констатации и заключение прецизно са обсъдени (т. 2, л. 8 от решението).

Поради всичко това, направеният от предходния състав на ВКС извод за достоверност на обясненията на осъдения К., депозиран от него на ДП в качеството му на обвиняем и в присъствието на защитник (л. 9 от решението), няма причини да не бъде споделен.

Така направените от осъдения самоуличаващи признания впоследствие са оттеглени, но този факт не може да отстрани валидността на самопризнанието като доказателствено средство, защото субектите на процеса не разполагат със съдбата на допуснатите и представени доказателствени материали. Оттеглянето обаче разколебава доказателствената му сила и налага нови задълбочени проверки, за да се установи кои твърдения са достоверни. Такива проверки са направени и те последователно ще бъдат коментирани по-нататък в решението.

2. Един от способите за проверка на обясненията на осъдения е чрез събиране на доказателства от гласни доказателствени източници. Такива са показанията на свидетелите Т., Т., Д. и Я. – от една страна, и тези на поемните лица Г. и П. – от друга. Тяхната процесуална допустимост е коментирана в решенията на ВКС (в решение № 132 от 24. 07. 2001 година, II НО – л. 7, абз. 2, в решение № 853 от 06. 03. 2006 година, I НО – л. 5-6, в решение № 619 от 26. 01. 2009 година, I НО и най-вече в решение № 453 от 14. 12. 2009 година, II НО – л. 4 - 5), като са дадени категорични указания за събирането и приобщаването на тези гласни доказателствени средства. Провеждането на разпитите може да бъде преценено единствено като задължително, защото представлява съдържанието на действията, които поредната въззивна инстанция следва да извърши за отстраняване на констатираните от ВКС съществени нарушения на процесуалните правила, изразяващи се в необективно, едностранно и непълно изследване на всички обстоятелства по делото, в нарушение на изискванията на чл. 13 и 14 от НПК.

Доколкото във връзка с допустимостта на разпитите на тези свидетели многократно са правени възражения по делото, а отговорът в проверяваното решение (т. 11) е непълен, настоящият състав намира за необходимо да отрази следните констатации, които прави:

Поемните лица Г. и П. са разпитани като свидетели още на досъдебното производство (т. 3, л. 126 и л. 127 от ДП) и в хода на съдебното следствие пред първоинстанционния съд (с. з. на 10. 06. 1998 година), т. е. при действието на процесуални норми (чл. 93, ал. 1, т. 3 от НПК – отм.), позволяващи разпитите им като свидетели по делото.

Останалите четирима посочени по-горе свидетели са били включени в групата от полицейски служители, посетили мястото на [улица]и извършили оглед и претърсване и изземване на контейнера за смет, посочен им от осъдения К.. Те свидетелстват за обстоятелството, че именно в резултат на действията на К. са достигнали до този контейнер, където водещият разследването следовател Д., в присъствието на поемните лица Г. и П. и при участието на Б. К., е извършил огледа и претърсването и изземването на вещите (ръкавици, огледало, тефтерче и портмоне), за което е съставен надлежен протокол (приложен на л. 122-123, т. 3 от ДП). Четиримата свидетели по никакъв начин не са участвали в разследването и провеждането на т. нар. „следствен експеримент”, който по същността си не е нищо друго освен проведен оглед на посочено от осъдения място, претърсване на това място и изземване на вещи, които могат да имат значение за делото. Свидетелите са присъствали на мястото и установяват единствено фактите на придвижването до там и обстоятелството, че разследващите, посочени по-горе, са извършили определени действия, за които по делото е налице съставен протокол.

Тези изводи не се повлияват от факта, че свид. Т. е провел т. нар. „беседа” с осъдения К. малко по-рано същата вечер - на 03. 03. 1997 година. Процесуалният закон (тогава действащият и настоящият), както и правната наука, не познават такова процесуално-следствено действие. Проведената от полицейския служител „беседа” с осъдения К. веднага след задържането му при условията и регламента на ЗМВР (отм., ДВ, бр. 122/21. 12. 1997 година) и без К. да има все още каквото и да било процесуално качество, по същността си не е нищо друго, освен предварително снети обяснения от задържаното лице, по отношение на което има данни и съмнение да е съпричастно към извършеното престъпление, с цел получаване на информация за началото и насоките на разследването, за разработването на следствени версии и работа „по гореща следа”. Тези действия са извършени от лице, което не е разследващ орган по смисъла на НПК, а полицейски служител и участник в екипа, работещ по случая. Поради това, свид. Т. не е имал никакво процесуално качество в досъдебната фаза на процеса, а проведеният от него разговор с осъдения К. не е доказателствено средство и източник на доказателствени факти. Затова не е съществувала процесуална пречка за разпита на Т. в качеството му на свидетел. Депозиранията от него показания са надлежен доказателствен източник и съдържащите се там факти и обстоятелства, посочени по-горе, могат и следва да бъдат ценени, наред с останалите от доказателствената съвкупност и да бъдат поставени в основата на съдебния акт, ако и доколкото направената оценка сочи на тяхната достоверност. А оценката за тяхната достоверност няма причини да не бъде споделена, още повече, че тя зачита съдържанието на други доказателствени източници, като протокола за претърсване и изземване, данните от показанията на свидетелите Г. и П., Т., Д. и Я..

Така че, неоснователно се възразява в молбата, че съдът е използвал като доказателствени източници показанията на посочените свидетели. Тези показания не са третираны като доказателства, а като доказателствени средства. Те са възпроизвели доказателствения факт – отиването на [улица]и намирането на контейнера за смет по указание на осъдения К.. Служителите на МВР, ангажирани с оперативна работа преди или по време на наказателния процес, не са участници в самата процесуална дейност и не попадат в рамките на забраната по чл. 118, ал. 1 от НПК (арг. от чл. 118, ал. 1, т. 3 и употребеният от законодателя термин „присъствали“). Тяхната евентуална заинтересованост от разкриване на престъплението подлежи на отчитане и внимателна преценка в рамките на осъществяваната от съда дейност по проверка и оценка на доказателствените източници по делото, наред с всички останали такива. Съгласно чл. 117 от НПК, със свидетелски показания могат да се установяват всички факти, които свидетелят е възприел и които допринасят за разкриване на обективната истина, в това число и извънпроцесуални действия и поведение на други лица, включително и на такива, които в рамките на конкретния наказателен процес по-късно придобиват процесуалното качество на обвиняеми, стига да са лично възприети.

3. Съществена част от възраженията в искането за възобновяване на делото касае оспорването на процесуалната годност на двете следствени действия, назовани „следствен експеримент“ и проведени на 03. 03. 97 година и на 06. 06. 97 година.

По този въпрос са взели отношение всички предходни състави на ВКС, в т. ч. и съставът, постановил проверяваното сега решение (вж. т. 3 и т. 4, отчасти т. 6 и т. 7). Дадените отговори на направените възражения са еднозначни – проведеното процесуално-следствено действие на 03. 03. 1997 година е опорочено по начин, който го прави негодно от процесуална гледна точка, а това от 06. 06. 1997 година, макар и с допуснати известни нарушения на процесуалните правила, не е лишено от процесуална годност.

Все пак, в отговор на сериозните и пространни възражения на осъдения К. и на защитата му по повод тези процесуално-следствени действия и валидността на получените резултати, ВКС в настоящия си състав намира за необходимо да отрази следното:

Известно е, че следственият експеримент (както са назовани двете следствени действия) е процесуален институт за проверка и уточняване на фактите, получени чрез други следствени действия. Той дава само данни, които са контролни и/или насочващи, но не може да открие и привлече в процеса нови доказателства. Няма съмнение обаче, че получените в резултат от следствения експеримент данни могат да утвърдят една версия, да я изключат, да създадат предпоставки за нова и т.н. В този смисъл, чрез това действие се проверяват данни, получени от показанията на свидетели, обяснения на обвиняем/подсъдим и пр., а протоколът за провеждането му има удостоверителна функция за фактите, имащи значение за делото като контролни.

Имайки предвид изложеното за същността на това следствено действие, настоящият състав приема, че извършеното на 03. 03. 1997 година процесуално-следствено действия (протокол на л. 10, т. 2 от ДП) няма характеристиките на следствен експеримент и това е така, защото:

Действието е проведено непосредствено след привличането на К. като заподозрян и провеждане на разпита му в това качество (протоколи на л. 1-2, т. 2 от ДП). Тези действия обаче са лишени от процесуална годност, тъй като са извършени в разрез с правилата за задължително участие на защитник, а проведеният първи разпит на К. в качеството му на свидетел (т. 1, л. 28 от ДП) не съдържа факти, които да бъдат проверявани чрез такова процесуално-следствено действие. До момента на провеждането му все още не са извършени надлежни разпити на свидетелите по делото, а са снети само писмени обяснения на голям брой лица (т. 1, л. 34 – 60 от ДП). Или иначе казано, по делото все още няма установени данни и факти чрез други надлежни следствени действия, за чието уточняване и проверка да следва извършване на следствен експеримент.

Затова отиването на целия разследващ екип до [улица], по указание на осъдения К., преглеждането на съдържанието на посочения контейнер и намирането на вещите на убития Н. К., имащи значение за делото, не е нищо друго, освен оглед на предмети с цел разкриване, изследване и запазване на следи от престъплението и на други данни, необходими за изясняване на обстоятелствата по делото, по смисъла на чл. 128, ал. 1 от НПК (отм.) и последващо претърсване и изземване на намерените в резултат вещи, по смисъла на чл. 133 от НПК (отм.). Провеждането на огледа към онзи момент изисква единствено участие на поемни лица и при необходимост – експерт или специалист – технически помощник (чл. 130, ал. 1 от НПК – отм.). Огледът е от категорията следствени действия, които не ограничават правата на гражданите и не съдържат елемент на принуда. Затова и при последващите промени в НПК (в сила от 01. 01. 2000 година) не е предвидено предварителното му разрешаване или последващото му одобряване от съдия. Изготвянето на протокола за извършените действия на бланка от протокол за следствен експеримент, не повлиява същността на извършените действия и е без значение за тяхната валидност. Той изпълнява удостоверителната си функция за извършения оглед на мястото и на контейнера и за неговото съдържание, заедно с изготвения протокол за претърсване и изземване на четирите намерени вещи от значение за делото (т. 3, л. 122 от ДП).

4. В молбата за възобновяване на делото многократно е възразена надлежността на извършения на 06. 06. 1997 година следствен експеримент и на съставения за това следствено действие протокол (т. 2, л. 37 от ДП). Твърди се от защитата, че при преценката на неговата процесуална годност, съдилищата са игнорирали показания на свид. Я. относно нанесени поправки и „подменени думи” в първоначалния запис, а също и експертното заключение на експерта М., извършил разшифроване на стенографския запис от протокола. Твърди се също, че незаконосъобразно е допуснато съвместяване на функции от страна на свидетелите Я. и Б. при проведеното процесуално-следствено действие.

Настоящият състав също намира (както и предходни касационни състави – вж. решение № 853 от 06. 03. 2006 година на ВКС, I НО и в решение № 453 от 14. 12. 2009 година на II НО), че това действие има характеристиките на т. нар. съчетани следствени действия и съдържа надлежно проведен разпит на осъдения К. в присъствието на защитника му – самостоятелен (на л. 37, т. 2 от ДП) и в хода на експеримента (л. 38-40, т. 2 от ДП) и проведен след това следствен експеримент за проверка на съобщеното от осъдения при тези разпити. Несъмнено е, че обвиняемият може да дава обяснения не само при разпит, но и като участник във всяко друго процесуално действие, в т. ч. и следствен експеримент. В протокола за следственото действие (на л. 38) са отразени участниците в него, а именно: обвиняемият К. и защитникът му адвокат Н. Ц., поемните лица Цв. Я. и Т. Б., експертите от НСС А. и Т.. В края на протокола изрично е отразено, че той е подписан впоследствие, в кабинета на следователя, след изслушване на направения запис, т. е. протоколът е изготвен на място от свид. Я., но стенографски, като впоследствие е разшифрован, написан пак от нея и подписан от участниците, в което настоящият състав не съзира проблем от гледна точка на надлежност и процесуална годност на протокола. Същият удостоверява извършените действия, участниците, казаното от всеки по време на експеримента, неговото приключване и не съдържа доказателствените проблеми, поставени от защитата относно издържаността на неговата форма и надеждността на неговото съдържание.

Съвместяването на различни дейности от свидетелките Б. и Я. – поемни лица, стенограф-протоколист и статисти в експеримента, не среща процесуални пречки от гледна точка на закона, а доколкото това съвместяване е позволило точни и изчерпателни възприятия на случващото се, е въпрос, който намира отговор в многобройните разпити на двете свидетелки, чиито показания могат да бъдат определени единствено като последователни, подробни и безпротиворечиви.

При разпита на Я. като свидетел по внохд № 570/2001 година (л. 37 от делото) и след предявяване на протокола (намиращ се на л. 40, т. 2 от ДП), същата е изяснила изготвянето му като стенографски запис, който не е подписван в момента от участниците в експеримента, както и последващото разчитане на записа ѝ и изготвяне от нея на приложения по делото протокол. Установила е и подписването от нея на плика с касетите с аудиозапис от действието, но доколкото записите (вкл. видеозаписът) са изключени от доказателствената съвкупност още при първото разглеждане на делото, не са надлежно прослушвани и приобщавани в хода на проведените съдебни следствия и не са послужили за формиране на фактически изводи, настоящият състав не намира за нужно да коментира тяхната процесуална годност.

В хода на съдебното следствие по внохд № 353/2006 година е представен заверен препис от изготвения от свид. Я. стенографски запис (л. 23-25 от делото). В разпита си свидетелката потвърждава автентичността на този запис (л. 103 от делото). В същия разпит и в отговор на въпроси на защитата, свидетелката е заявила, че не може със 100% категоричност да каже, че няма добавяне или заменена дума и че е отразявала това, което ѝ е диктувано единствено от следователя. Изяснила е също, че има свой начин на отразяване на някои думи, които биха я затруднили впоследствие при разчитането и това е неин начин на работа, изграден с годините. Позоваването от страна на защитата на едно само изречение, извадено от контекста на целия разпит, не е коректно и не позволява извод за опорочаване на изготвения за това следствено действие протокол.

Не намира опора в данните по делото и твърдението, че съдебните състави са игнорирали заключението на експерта М.. Следва да се има предвид, че надеждността на експертното разшифроване на чужд стенографски запис не е безспорна, защото всеки стенограф притежава свой собствен „почерк“ на записване и това е съобщено по делото не само от свид. Я., но и от самия експерт. При тези данни по делото, настоящият състав преценява направените от защитата възражения относно процесуалната годност на проведения следствен експеримент от 06. 06. 1997 година и неговото документално отразяване, за неоснователни.

5. Важен източник на доказателствени факти по делото са веществените доказателства, чиято процесуална годност и идентичност също е обект на оспорване от страна на осъдения К. и неговата защита.

Преди всичко се твърди, че отразените в писмените документи по делото веществени доказателства като брой не съответстват на тези, които са били обект на експертно изследване от различните съдебни експертизи, а именно:

на 40 броя веществени доказателства (експерт П. – т. 3, л. 7 от ДП), дактилоскопна на иззетите следи от пистолета и от дома на К. (експерти С., С., Доков – т. 3, л. 13 и л. 52), морфологична на белите памучни влакна от телата (експерт М. – т. 3, л. 17), трасологична и комплексна трасологична на иззетите очила „Еласта” и възглавницата (експерти К., Д., Й. – т.3, л. 22 и л. 25), физико-химични на иззетите отривки от ръцете на осъдения К., на коженото яке, на ръкавиците (експерти М. и Й. – т. 3, л. 42 и л. 49), комплексна на свалените от телата дрехи на убитите и нож „С.” (експерти К. и Д. – т. 3, л. 30), комплексна на оръжието, гилзите и куршумите (експерти Я., С., Й. – т. 3, л. 73).

Възражението в искането за възобновяване на делото всъщност касае надлежното изземване и приобщаване по делото на изследваните веществени доказателства и настоящият състав го намира за неоснователно.

При първоначалния оглед на местопроизшествието, извършен на 03. 03. 1997 година (протокол на л. 6, т. 1 от ДП) са иззети голям брой следи и веществени доказателства, подробно описани на стр. 5 и 6 от протокола.

За изследване от СМЕ (експерт П.), са предадени иззетите нож, пистолет, очила, маратонки, възглавница, часовник, гилзи и куршуми, проектили, също и голям брой отривки от маратонките, от стъпалата в дома, изрезки от нокти от лява и от дясна ръка на осъдения К., както и четирите вещи (ръкавици, портмоне, огледало и тефтерче), иззети при огледа и претърсването на контейнера на [улица]– общо 40 на брой. За всяка от тези вещи по делото има налична информация за произхода и изземването й.

Обекти на изследване от комплексната експертиза (К. и Д.), са били и свалените от телата на убитите дрехи. Вярно е, че това действие е извършено от патолозите и не е надлежно оформено съгласно изискванията на НПК, но всички дрехи са подробно описани, изследвани и фотографирани в рамките на експертизата и не пораждаат съмнение относно своята принадлежност и идентичност. По-същественото е, че въз основа на заключението за повредите по дрехите не са формирани фактически изводи, различни и вълн от тези, направени въз основа на съдебно-медицинските експертизи на телата и установените по тях наранявания. Извън констатациите и изводите си по възраженията на осъдения К. и неговата защита, настоящият съдебен състав намира за уместно да отбележи, че в преобладаващата си част останалите доказателствени източници, вкл. и гласните такива, не са оспорени относно тяхната процесуална годност и доказателствена достоверност. Предходният касационен състав по принцип е утвърдил доказателствената дейност на въззивния съд, като е изложил и допълнителни съображения относно доказателствата по делото, вкл. и събраните от него самия нови такива. При това положение, този състав не е бил длъжен да обсъжда отново всичко онова, което е задължително за постановилия присъдата съд, след като не е достигнал до различни фактически изводи въз основа на доказателствата по делото.

6. Настоящият състав намира за необходимо да коментира и друг ключов по делото въпрос, макар в молбата за възобновяване на делото да е обсъждан по-скоро по повод валидността на отделните доказателствени източници.

Това е въпросът за времето на извършване на деянието и пристигането на осъдения К. в дома на приятеля му свид. Т.. За тези обстоятелства в мотивите на въззивната присъда са изложени подробни съображения на л. 18-20 от същите. Обсъдени са подробно показанията на свидетелите К., К. и Т. – от една страна и тези на Т., К., Е. и Н. - от друга, както и данните от справката от „М.". Като краен извод съдът е приел, че по делото не са налице доказателства, установяващи категорично и на базата на обективни данни посочените по-горе два важни момента от фактологията по делото. Съобразени са и заключенията на съдебните медици, които установяват време между 14 и 16 часа като време на извършване на престъплението, а същото се съдържа и в обясненията на К. от 04. 03. 1997 година и от 13. 03. с. г. Свидетелските показания, макар и като цяло оценени като достоверни, възпроизвеждат субективни възприятия, без възможност за посочване на точен час по обективни критерии. Прието е, че съдържанието на справката за изходящите позвънявания от телефона на убития Н. К., опровергават тезата за пристигане на осъдения К. в дома на Т. във времето 15. 15 – 15. 20 ч. Съставът на ВКС, III НО, също подробно е обсъдил не само изводите на САС, но и сам е оценил доказателствените източници относно времето на убийството и пристигането на К. в дома на свид. Т., вкл. събраните в хода на съдебното следствие пред този състав доказателства (т. 8, л. 13-15 от решението). Като възприема по принцип извършения от САС доказателствен анализ, съставът на ВКС извежда по логически път уточняването на времето на извършване на убийството като непосредствено преди 15.06 часа, когато подсъдимият е започнал да звъни от мобилния телефон в дома на свид. Т..

Настоящият съдебен състав не споделя този извод. Вън от съмнение, времето на извършване на престъплението е факт от изключително значение по всяко наказателно дело, част от обективната истина, чието установяване е основен принцип на нашия наказателен процес. Установяването на този факт е необходимо, но не винаги е възможно с пределна точност, доколкото престъплението е факт от миналото и не може да бъде обект на непосредствено възприятие. Възможността за постигане на логическа (но не непосредствена) очевидност на обстоятелствата, принадлежащи към главния факт на процеса, касае несъмнено и тези относно времето на извършване на престъплението.

Затова настоящият състав не споделя категоричността и пределната точност на логическия извод на предходния състав относно времето на извършване на престъплението. По делото липсват достатъчно категорични обективни факти, които да позволяват такъв извод, а и формирането му по такъв начин не е необходимо от гледна точка на доказването в наказателния процес. Наличните по делото и възможни обективни факти за това обстоятелство се съдържат в изследванията и заключенията на съдебните медици, в справката от „М.“, допълнени и съобразени с данните от показанията на посочените по-горе свидетели и обясненията на осъдения, всички оценени по действителното им съдържание в мотивите на присъдата на САС.

В тази връзка, неоснователно се възразява автентичността на предоставената справка от „М.“ и надеждността на съдържащата се в нея информация. ВКС, III НО, детайлно е проследил в решението си (л. 13 от същото) начина, по който се е стигнало до представянето на тези справка, при наличие на предишни писма от оператора за изтичане на срока за съхраняване на информацията. Не са налице причини така проследената хронология да не бъде споделена, защото кореспондира с данните по делото. На л. 84 и л. 85 от внохд № 353/2006 година, са приложени официално писмо от Управителя на „М.“, заедно с разпечатка за проведените разговори на 02. 03. 1997 година и клетките, които са обслужвали тези разговори, които документи не предизвикват съмнения относно тяхната автентичност и достоверност на съдържанието. В потвърждение на това и при разяснени детайли относно причините и начина на съхраняването на справката за телефонните разговори с такава голяма давност (срокът за съхранение тогава е 12 месеца) е и писмо от „М.“ от 15. 05. 2007 година (л. 169 от същото внох дело).

В заключение, по възраженията срещу доказателствената дейност на САС и на състава на ВКС би могло да се обобщи, че тази дейност не разкрива визираните в молбата за възобновяване на делото съществени нарушения на процесуалните правила, които да са опорочили крайния съдебен акт по начин, предпоставящ неговата отмяна. От съдържанието на контролирания съдебен акт е видно, че доказателствата, произтичащи от доказателствените източници, са проверени за достоверност и относимост, взаимна връзка и противоречивост. Известно е, че косвените доказателства могат да послужат като основа за изграждане на осъдителна присъда, наред и във взаимодействие с преките доказателства, макар и от производни доказателствени източници, ако всички те представляват система от факти, свързани помежду си и с главния факт на процеса и водят до изводи, които са единствено възможни и изключващи всички останали, какъвто е настоящият случай. В резултат на извършен цялостен анализ, съдът е направил оценката си за годност и достоверност на доказателствените източници, която няма причини да не бъде споделена като цяло, доколкото този анализ не разкрива игнориране или превратност в дейността на съда.

Затова ВКС намира, че заявеното отменително основание по чл. 422, ал. 1, т. 5 във вр. чл. 348, ал. 1, т. 2 от НПК не е налице.

III. Молбата за възобновяване на делото не съдържа конкретни съображения по материалната законосъобразност на решението, както и възражения по правилността на приложението на закона.

Доколкото не е бил сезиран с такова касационно основание, предходният състав на ВКС също не се е занимал с въпросите по приложението на закона, а е утвърдил даденото от въззивния съд решение по този въпрос.

Все пак, ВКС намира за необходимо да отрази констатацията си за съответствие на така приетите за установени по делото факти с тяхната правна оценка при прилагане на нормата на чл. 116 от НК. Към надлежно установените по делото факти, е приложена съответната материалноправна норма, което обуславя законосъобразността на атакувания съдебен акт. Възприетата от съда правна квалификация на деянието държи сметка за разпоредбите на чл. 2 от НК, като квалифициращите признаци на престъплението са тези по действащия към момента на деянието закон, а с оглед предвидените санкции правилно е прието, че сега действащият закон се явява по-благоприятен за осъдения К., поради което е и приложен. В мотивите на присъдата (на л. 24-28) са изложени подробни съображения относно приложимото право, вкл. и относно частичното оправдаване на К. по повдигнатите му обвинения, които няма причини да не бъдат споделени, както правилно е сторил предходният съдебен състав.

ВКС намира, че тук следва да коментира и наведените от защитата на осъдения К. доводи, изведени при позоваване на съдебна практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).

Позоваването на практиката на Европейския съд трябва да държи сметка за сходството на хипотезите и относимостта на посочените решения към разглеждания казус, което в настоящия случай не е сторено по отношение на част от решенията. ЕСПЧ има огромен брой решения по дела срещу България и срещу други държави относно правото на справедлив процес и презумпцията за невинност, включени в обхвата на правото, гарантирано с чл. 6 от Конвенцията за правата на човека и основните свободи (КПЧОС), като многократно е посочвал, че разпоредбата се прилага и по отношение на досъдебната фаза на наказателното производство и че заподозрените/обвиняемите разполагат с правата по чл. 6 от Конвенцията още в началните стадии на провеждане на разследването. Някои от посочените от защитата решения (като напр. Брюско срещу Франция, Л. срещу У.) са относими към този проблем и бяха посочени и коментирани по-горе в решението. Голяма част от останалите решения на Съда обаче, на които защитата се позовава, касаят различна проблематика и са неотносими към конкретния казус – напр. решението по делото Б. срещу България третира проблема за достатъчната и адекватна медицинска помощ в периода на задържането, решението по делото К. и К. срещу У. касае необходимостта от разпит на анонимен по делото свидетел, решенията по делата Н. и К. срещу България разглеждат въпросите за законността на задържането, вкл. и когато тя е обвързана с наличен имунитет от съдебно преследване на задържаното лице, а решението по делото Л. срещу България третира основно нарушения на забраната за изтезания по чл. 2 от Конвенцията.

IV. Молбата за възобновяване на делото не съдържа конкретни доводи и съображения и в подкрепа на формално заявеното наличие на отменителното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 от НПК. Доколкото обаче осъденият К. и защитата му оспорват правилността на ангажирането на наказателната му отговорност като цяло, настоящият състав извърши проверка на параметрите, тежестта и справедливостта на тази отговорност, при която проверка установи следното:

Изложеното в молбата за възобновяване на делото твърдение, че предходният съдебен състав не се е произнесъл по справедливостта на наказанието, е основателно. Няма пречка обаче това да бъде сторено в рамките на настоящето производство и при изложените по-горе съображения, макар и при липса в искането на доводи в тази насока.

Въззивният съд е определил наложеното на осъдения К. наказание при условията на чл. 54 от НК и в рамките на предвиденото в закона, което определя неговата законосъобразност.

Настоящият състав обаче не споделя изцяло изложените от въззивния съд съображения при индивидуализацията на наказанието, основно направената оценка на обстоятелствата, посочени като смекчаващи и отегчаващи отговорността на осъдения К..

Известно е, че решаващ фактор при индивидуализацията на наказанието по нашето наказателно право е тежестта на извършеното престъпление, т. е. справедливостта (арг. от чл. 35, ал. 2 и ал. 3 от НК). Затова и наказанието има преди всичко общопревантивен ефект. Обстоятелствата, които подлежат на оценка на плоскостта на степента на обществена опасност на деянието (чл. 54, т. 1 от НК) са свързани преди всичко с обективното отрицателно въздействие върху обекта на престъплението, обществените отношения и съзнанието на гражданите, т. е. от значение преди всичко са тежестта на причинения престъпен резултат, предизвиканите други несъставомерни последици, начинът и средствата на действие.

Преценено в рамките на тази категория обстоятелства, конкретното деяние дава основание за оценката му като изключително тежко. Причиненият престъпен резултат е смъртта на три лица от най-близкия семеен кръг на дееца, причинена брутално и безпричинно, егоцентрично мотивирана и спонтанно осъществена, при липса на емоция и разкаяние. Това няма как да не бъде отчетено при индивидуализацията на наказанието в посока на определяне на по-тежко наказание.

Останалите обстоятелства обаче, преценени и посочени в мотивите на присъдата на въззивния съд (л. 28-29) като отегчаващи отговорността на осъдения К., настоящият състав намира за неправилно оценени като такива. Става въпрос за многократно произведените изстрели, ползването на ръкавици и на допълнителни помощни средства (възглавница за заглушаване), неколкото теглене на ножа и приложената значителна сила, допълнителното пробождане и особено заличаването на част от следите – всичко това е част от субективното отношение на осъдения към деянието и целения от него резултат, т. е. на умисъла, но не и на онези субективни елементи извън умисъла и непредпазливостта (като подбуди, борба на мотиви, психично състояние по време на взимане на решението и неговото изпълнение и пр.), които се преценяват все на плоскостта на тежестта на престъплението и поради това не могат да бъдат ценени като отегчаващи отговорността обстоятелства.

Настоящият състав не споделя и някои от посочените като смекчаващи отговорността обстоятелства, защото не кореспондират с данните по делото, като напр. добрите характеристични отзиви за осъдения като ученик и липсата на други противообществени постъпки (наказан е по време на обучението си заради инцидент с газов пистолет в училище, отнасял се е безотговорно към задълженията си и нередовно е посещавал учебните занятия, през последната учебна година драстично е понижил успеха си, играел е хазарт и пр.).

Или обобщено казано, установените по делото смекчаващи отговорността на осъдения К. обстоятелства се изчерпват с младата му възраст, коректното му процесуално поведение в хода на продължилия прекалено дълго процес, а отегчаващите – с обсъдената по-горе и обоснована изключителна тежест на извършеното престъпление.

Налице е и още едно особено съществено смекчаващо отговорността му обстоятелство, което следва да бъде обсъдено отделно и това е изключителната продължителност на наказателното преследване. Без съмнение, тя следва да бъде отчетена като сериозно смекчаващо отговорността на осъдения обстоятелство, но не и като изключително такова по смисъла на чл. 55 от НК. И това е така, защото:

Правилата на чл. 55 НК се прилагат по изключение, тогава когато случаят е значително по-лек от типичните, обхванати от престъпния състав и справедливостта на отговорността би била компрометирана дори и с най-лекото, предвидено в закона наказание. Процесният случай не попада в посочената хипотеза и изводите за това намират опора в данните по делото за обстоятелствата, относими по чл. 36 и чл. 54 от НК, описани и обсъдени по-горе.

Прекомерната продължителност на наказателното производство срещу осъдения К. би могла да се преценява и на плоскостта на „разумност“ на срока за наказателно преследване по смисъла на чл. 6 от КПЧОС. Обстоятелствата, които се съобразяват в рамките на тази преценка, са преди всичко конкретни за всеки отделен случай и са свързани с фактическата и правна сложност на делото, поведението на компетентните власти, процесуалното поведение на обвиняемия/подсъдимия. Периодът, който се преценява, е от привличането му в качеството му на обвиняем, което в настоящия случай е станало на 04. 03. 1997 година, до произнасяне на присъдата по основателността на обвинението на 15. 10. 1999 година. Вярно е, че последващите четирикратни връщания на делото от върховната инстанция, допълнителните съдебни разследвания, изработването на многобройни експертизи, повтаряните разпити на свидетели и експерти и т. н., не биха могли да бъдат приписани на държавата, респ. на нейните компетентни органи в светлината на изискването на чл. 6, т. 1 от КПЧОС за разумност на срока на наказателно преследване срещу гражданите. А дали разследващите и съдебните органи са действали достатъчно усърдно, необичайно дълго ли е разследването по делото като цяло и какви са причините за това, са обстоятелства извън предмета на настоящата проверка.

Но е факт и това, че в един продължителен период от време (седемнадесет години) осъденият е търпял негативите и ограниченията, неизбежно произтичащи от положението му на обвиняем и подсъдим, до окончателното приключване на наказателното производство срещу него и това обстоятелство няма как да не бъде отчетено като сериозно смекчаващо отговорността му, макар и не изключително.

При така изложените съображения, настоящият състав намира, че наказанието на осъдения К. правилно е определено по най-леката алтернатива на предвиденото в закона – лишаване от свобода от петнадесет до двадесет години. В тази рамка обаче, срокът на наказанието му следва да бъде намален на шестнадесет години, предвид всичко изложено по-горе относно установените по делото смекчаващи и отегчаващи отговорността му обстоятелства, тежестта на извършеното престъпление, прекомерната продължителност на наказателното преследване. Така определено, наказанието удовлетворява критериите на чл. 54 от НК и изпълнява целите на наказанието по чл. 36 от НК.

В този смисъл и в рамките на правомощията на ВКС по чл. 425, ал. 1, т. 3 от НПК, следва да бъде изменен контролираният съдебен акт.

V. Молбата за възобновяване на делото не съдържа възражения и относно произнасянето на предходните инстанции по предявените и приети за съвместно разглеждане граждански иски за обезвреда на причинени неимуществени вреди от М. Н., К. К. и С. К..

Независимо от това, ВКС в настоящия състав намира, че няма как да не отрази констатациите, които прави по отношение на тези иски, доколкото се касае за процесуалната допустимост на произнасянето по тях.

По-горе, в р. I, т. 2 от решението, са изложени съображения във връзка с процесуалното развитие на делото, що се касае до допустимостта на протестите на прокуратурата и на жалбите на частните обвинители и граждански ищци К. К. и С. К..

Няма спор, че гражданските иски са надлежно предявени и приети за съвместно разглеждане по нохд № 1285/1997 година на СГС, 3-ти състав. Те са в размер на по 10000 (нови) лева за всеки от двамата К. и в размер на 15000 (нови) лева за М. Н. (след допуснатото от съда увеличение на размера на иска).

Както вече бе посочено, присъдата по посоченото нох дело е оправдателна относно наказателната отговорност на К., а гражданските иски са отхвърлени като неоснователни.

Този резултат е оспорен от ЧО и ГИ Н. и от ЧО и ГИ К. К.. С. К. не е подала жалба, т. е. тя се е съгласила с този резултат. Подадената от съпруга ѝ К. К. жалба касае лично негови засегнати права и законни интереси от постановената по делото присъда и по никакъв начин не може да бъде отнесена и към съпругата му С. К., която е самостоятелна страна в процеса, с отделна искова претенция срещу осъдения К..

Присъдата е била предмет на проверка по внохд № 242/2000 година на САС и с постановеното решение № 188 от 11. 10. 2000 година тя е потвърдена изцяло.

Това решение е атакувано от прокурор при САП и от ЧО и ГИ М. Н., чрез поверениците ѝ адвокати К. и К.. К. К. не е подал касационна жалба.

Касационната проверка е извършена по к.д. № 716/2000 година на ВКС, II НО и решението по него № 132 от 24. 07. 2001 година, както подробно бе посочено и обсъдено по-горе, е постановено само по жалбата на М. Н. и това изрично е отразено в него. Отмяната на решението от ВКС е резултат единствено от валидно подадената касационна жалба от ЧО и ГИ М. Н..

Известно е, че правото на касационно обжалване е допустимо само ако страната е упражнила надлежно правото си на въззивно обжалване, освен ако въззивният съдебен акт засяга правата и законните интереси на необжалвалите. След като С. К. не е подала въззивна жалба и решението на въззивния съд е потвърдително за присъдата, тя не е могла повече да упражни правото си на въззивно и на касационно обжалване, вкл. да постигне уважаване на гражданската ѝ претенция с новата въззивна присъда, защото не е имала въззивна жалба за това.

Идентична е ситуацията и по отношение на уважаването на гражданския иск на К. К., макар и при по-различни правни съображения.

Липсата на негова касационна жалба означава, че касационната отмяна при първото касационно разглеждане на делото е постигната по жалба на друга страна в процеса – М. Н.. Принципно положение е, че касационните проверки се извършват само в рамките на оплакванията, направени от валидно сезиралите ВКС лица (чл. 347, ал. 1 от НПК) и затова служебната проверка не им е присъща, както и че обжалването не може да увреди законните интереси на страната, която е упражнила това свое право, а необжалвалите лица не могат да получат по-благоприятен за тях резултат за сметка на обжалвалата страна (с изключението по чл. 349, ал. 2 от НПК). Страните могат да подават касационни жалби само когато са нарушени техните права и законни интереси, но това право е диспозитивно, защото се упражнява по волята на страните и единствено по тяхна преценка.

Затова, К. К. също не е могъл да постигне уважаване на исковата му претенция за обезвреда, тъй като отмяната на отхвърлянето ѝ е постигната не по негова жалба, а по жалба на друга страна в процеса – М. Н..

При тези съображения относно допустимостта на оспорването на отхвърлянето на гражданските искове на К. К. и на С. К., тяхното уважаване с новата въззивна присъда следва да бъде отменено, а производството по делото в тези му части – да бъде прекратено, като за ГИ остава възможността за реализиране на претенциите им по гражданскоправен ред, при наличие на процесуалните предпоставки за това.

Настоящият състав констатира също така, че предходните инстанции не са се произнесли относно направените по делото разноси, което САС следва да стори в производство по реда на чл. 306, ал. 1, т. 4 от НПК.

При изложените съображения и на основание чл. 425, ал. 1, т. 2 и т. 3 от НПК, Върховният касационен съд, първо наказателно отделение

Р Е Ш И :

ИЗМЕНЯ по реда на възобновяването на наказателните дела, решение № 9 от 27 май 2013 година на Върховния касационен съд, III наказателно отделение, постановено на основание чл. 354, ал. 5, предл. 2 от НПК, по нд № 597/2012 година, с което е оставена в сила новата присъда на Софийския апелативен съд № 18 от 16 май 2011 година, по внохд № 835/2009 година, като:

н а м а л я в а наложеното на Д. Н. К. наказание на шестнадесет години лишаване от свобода,

о т м е н я решението в частта му, с която е оставена в сила присъдата за осъждането на Д. Н. К., на основание чл. 45 от ЗЗД, да заплати на С. Т. К. и К. К. К. обезщетения за неимуществени вреди в размер на 10000 (десет хиляди) лева за всеки от тях, заедно със законните последици, **о т м е н я** присъдата в тази ѝ част и **п р е к р а т я в а** производството по делото в тази му част.

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ искането за възобновяване на делото в останалата му част.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.

3.

4.